نیره ساری
پرونده
دلالی همه‌گیر آفت جامعه سالم

میثم مهدیار، جامعه‌شناس و عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبایی:

اینستاگرام در ایران به سودای یک شبه پولدار شدن دامن زده است

میثم مهدیار، جامعه‌شناس و هیئت‌علمی دانشگاه علامه طباطبایی در گفت‌وگو با «جوان» درباره رشد فرهنگ مصرفی در کشورمان می‌گوید: این موضوع از دو وجه اقتصادی و فرهنگی قابل بحث است. فرهنگ کار و تلاش و تولید در کشور ما در سده اخیر به واسطه نوع مواجهه‌مان با تجدد ضعیف شده است. هر قدر هم فرهنگ تولید ضعیف باشد، فرهنگ مصرفی رشد می‌کند.

به اعتقاد معاون پژوهشی پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات یکی دیگر از وجوه فرهنگی، ضعف فرهنگ اقتصادی است. از جمله تضعیف فرهنگ مشارکت و تعاونی که در سنت ما جایگاه والایی داشته است.

مهدیار بیان می‌کند: با تحولات جدید افراد نمی‌دانند پس‌انداز و سرمایه خود را چگونه و کجا حفظ کنند. در نتیجه به سمت انباشت و احتکار کالا می‌روند یا روی به خرید کالاهایی می‌آورند که چندان کاربردی نیست.

مهدیار با اشاره به مشکل ساختار اقتصادی در کشور ادامه می‌دهد: وقتی مالیات بر عائدی سرمایه وجود ندارد، کالاهای مصرفی به کالاهای سرمایه‌ای تبدیل می‌شود مثل خودرو، طلا و زمین؛ یعنی اگر کسی پولی داشته باشد سرمایه‌گذاری در این زمینه می‌کند و همین موضوع به چشم و هم‌چشمی هم منتج می‌شود.

این جامعه‌شناس ریشه اصلی این مشکل را فرهنگی و ساختاری معرفی کرده و می‌گوید: در ساختار اقتصادی فعلی ما دلالی پذیرفته شده است و اتفاقاً ریشه‌های فرهنگی متأخری دارد.

پیشنهاد مهدیار برای اصلاح این معضل، مورد توجه قرار دادن ساختار و فرهنگ در کنار یکدیگر است.

وی می‌گوید: هم باید با تبلیغ و ترویج و اقناع‌سازی و به طور کلی فرهنگ‌سازی آگاهی‌های عمومی را در حوزه کار و تلاش، تولید و اقتصادی تقویت کنیم و هم باید ساختار اقتصادی اصلاح شود.

استاد دانشگاه علامه طباطبایی می‌گوید: موارد مطرح شده در حوزه فرهنگ با برنامه‌ریزی بلندمدت قابل اصلاح است. از سوی دیگر ساختارهای اقتصادی ما هم نباید اجازه رشد دلالی را بدهند. نباید اجازه دهیم کالاهای مصرفی وجه سرمایه‌ای پیدا کنند و در سیاستگذاری نیز باید اصلاحات انجام شود.

مهدیار افزایش آگهی‌های عمومی از طریق کتابخوانی را یکی از زوایای اثرگذار در این زمینه می‌داند و با اشاره به فضای رسانه‌های اجتماعی می‌گوید: رسانه‌های اجتماعی به خصوص اینستاگرام به دلیل محوریت تصویر و نمایش موجب تقویت تجمل‌گرایی و دلال‌بازی شده، چراکه سودای یک شبه پولدارشدن و ره صد ساله رفتن را تقویت کرده است.

معاون پژوهشی پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات می‌افزاید: البته رسانه‌های اجتماعی به واسطه الگوپردازی می‌توانند در خدمت اصلاح برنامه‌ها قرار گیرند و افزایش رشد کتابخوانی نیز در این زمینه مهم است.

این جامعه‌شناس بیان می‌کند: البته مضمون کتاب اهمیت دارد و نه صرف خود کتاب، چراکه برخی کتاب‌ها اتفاقاً مروج فرهنگ سوداگری و دلالی هستند.

معاون پژوهشی پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات می‌افزاید: جامعه کتابخوان لزوماً جامعه سالم و رو به پیشرفتی نخواهد بود و اینگونه نیست که به صرف کتابخوانی فرهنگ اصلاح شود. همین روزها در انتخابات پارلمانی فرانسه گرایش‌های دست راستی‌نژاد پرستانه رأی بیشتری آورده‌اند؛ پس بین میزان کتابخوانی و فرهنگ صحیح ارتباط مستقیمی وجود ندارد و حتی می‌تواند به تخریب آن کمک کند، مهم محتوای کتاب و سازنده بودن آن است.

مهدیار می‌گوید: فرهنگ اقتصادی غلط به نظام آموزشی سرایت کرده است و افراد به دنبال رشته‌هایی هستند که درآمد بالایی داشته باشند تا بتوانند یک شبه ره صد ساله را طی کنند!

به اعتقاد معاون پژوهشی پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات، نظام آموزشی رسمی و غیررسمی ما در شکل‌گیری فرهنگ غلط اقتصادی مؤثر بوده است، چراکه به جای توجه دادن به «هنر-نوشتی جامعه» بیشتر منفعت‌گرایی فرد گرایانه را ترویج داده است. این نظام آموزشی باعث شده تصور کنیم صرفاً فعالیت‌ها و رفتارهای فردی ماست که می‌تواند باعث موفقیت‌مان شود.

مهدیار به نقلی قول اشاره می‌کند که «بهشت را تنهایی نمی‌توان رفت» و در توضیح آن می‌گوید: جامعه‌ای به سعادت دست پیدا می‌کند که در آن هم سرنوشتی افراد‌ش پذیرفته شده باشد. اگر فقط عده‌ای موفق و عده زیاد دیگری موفق نشوند این شکاف بین موفقان و ناموفقان باعث می‌شود تا در بلندمدت زندگی به کام همه تلخ شود.

این جامعه‌شناس به مثال روشن «کرونا» اشاره کرده و می‌افزاید: در ماجرای کرونا و درگیری همه جهان این موضوع بیشتر نمود پیدا کرد. کشورهای ثروتمند تلاش می‌کردند تا تجهیزات درمانی را برای خود نگه دارند، اما این تجهیزات صرفاً باعث از بین رفتن بیماری نمی‌شد و اتفاقاً کرونا در کشورهای فقیر رشد و به شکل اپیدمی به کشورهای توسعه یافته نیز تسری پیدا می‌کرد.

به اعتقاد وی فقدان اجتماع‌گرایی و جمع محوری و رشد فرد گرایی، موجب رشد دلال مسلکی افرادی می‌شود و در واقع افراد تلاش می‌کنند تا در رقابت خصم‌آلودی که بین خود و دیگران می‌بینند، خود را به هر طریقی بالا بکشند و این تشائم فقدان فرهنگ اقتصادی مطلوب است.

مهدیار بیان می‌کند: فاصله فقیر و غنی باید پایین بیاید تا کلیت جامعه از مواهب اقتصادی بهره‌مند شوند و صرفاً برای عده‌ای خاص نباشد.

این جامعه‌شناس می‌گوید: فرهنگ دلالی در یک جامعه فردگرا زمینه رشد بیشتری دارد و لازم است که تحدید شود. همچنین ساختارهای اقتصادی با کمک ساختارهای فرهنگی یک جامعه باید «هم سرنوشتی» بهتری را فراهم کنند، چراکه در جامعه‌ای که رقابت فرد گرایانه با فردگرایی رقابتی در آن رشد دارد امکان رشد دلالی بیشتر است.

این جامعه‌شناس در پایان خاطر نشان می‌کند: در دلالی مهم نیست چه ارزش افزوده‌ای ایجاد می‌شود، بلکه صرفاً منفعت بیشتر برای فرد اهمیت دارد و مهم نیست این منفعت چه ارزش واقعی دارد، بلکه صرفاً همان سود فردی مهم است. لذا این رقابت یک رقابت منفی و غیرسازنده است و به اقتصاد و فرهنگ جامعه آسیب خواهد زد.

هم باید با تبلیغ و ترویج و اقناع‌سازی و به طور کلی فرهنگ‌سازی آگاهی‌های عمومی را در حوزه کار و تلاش، تولید و اقتصادی تقویت کنیم و هم باید ساختار اقتصادی اصلاح شود. ساختارهای اقتصادی با کمک ساختارهای فرهنگی یک جامعه باید «هم سرنوشتی» بهتری را فراهم کنند، چراکه در جامعه‌ای که رقابت فردگرایانه با فردگرایی رقابتی در آن رشد دارد امکان رشد دلالی بیشتر است

حریص و طمعکار نباشیم و کمی هم زندگی کنیم

وارث و حوادث در انتظار اموال توست!

حرص یعنی زیاده خواستن و طمع یعنی به مال دیگران چشم داشتن. جمع این دو انسانی می‌سازد که سیری ناپذیر است. حرص و طمع از ویژگی‌های رفتاری افرادی است که به خواسته‌های خود قانع نیستند و برای مال بیشتر حتی به دیگران آسیب نیز وارد می‌کنند. افرادی که برای دریافت خواسته‌های بیشتر رفتارهایی مانند تقلب و آسیب‌زدن به دیگران انجام می‌دهند، افراد حریص شناخته می‌شوند. اینکه خاصیت انسان‌ها تلاش برای بیشرفت است کاملاً صحیح است؛ اما به چه قیمتی؟ اگر کاش به جای حرص و طمع، انرژی خود را برای زندگی کردن بگذاریم.

طمعکار نباش

حضرت علی(ع) می‌فرماید: «آنکه طمع را شعار خود گرداند خود را خرد نمایاند.» «قرآن کریم در آیات فراوانی به مذمت دنیا پرستی و توجه به هواهای نفسانی و زیاده‌خواهی و طمع پرداخته است. در برخی آیات لفظ طمع مستقیماً آورده شده است و در برخی دیگر از آیات، مضمون آیه در مورد طمع است. تَمُّ یَطمَعُ أَنْ أَزیدَ «سوره مدثر» خداوند در آیات قبل از این آیه به مورد سیری ناپذیری طمع‌ها می‌فرماید وسایل زندگی را از هر نظر برای او فراهم ساختیم ولی باز هم طمع داشت و بیشتر می‌خواست. قرآن در فلسفه‌کار، هر چه به او نعمت بدهند سیر نمی‌شود و باز هم بیشتر می‌خواهد و خداوند در مقابل چنین خواستی او را دشمن خود معرفی می‌کند و وعده سختی به او می‌دهد.

شعبی نقل می‌کند: «مردی گنجشکی شکار کرد. گنجشک گفت: می‌خواهی با من چه کنی؟ گفت: سرت را می‌برم و تو را می‌خورم. گنجشک گفت: به خدا من مرغی گوشت‌خوار تو را درمان نمی‌کنم و گرسنگی را برطرف نمی‌سازم ولی به خدا قسم به تو نمی‌آموزم که از خود دم بهتر است. یکی را گرفتی و دو چیز به تو نمی‌آموزم؛ خصلت دوم را زمانی که روی درخت پریدم و خصلت سوم را زمانی که روی کوه پریدم. مرد گفت: خصلت اول را بگو. گنجشک گفت: بر آنچه از دستت رفت افسوس مخور، او را رها ساخت و چون روی درخت پرید گفت: خصلت دوم را بگو گفت: امر طرفی را تصدیق مکن. آنگاه پرید و روی کوه رفت و گفت: ای بدبخت اگر سرم را می‌بردی از چینه‌دانم دو مروارید بیرون می‌آوردی که هر کدام ۲۰مثقال وزن داشت. گوید: مرد لبانش را گزید و تأسف خورد و گفت: خصلت سوم را بگو. گنجشک گفت: دو خصلت اول را از یاد بردی چگونه سومی را به تو خبر دهم. مگر نگفتم: بر آنچه از دست دادی افسوس مخور و آنچه محال است تصدیق مکن. آگاه باش تمام گوشت و خون و پروبال من ۲۰مثقال نیست. بنابر این چگونه در چینه‌دانم دو مروارید است که هر کدام ۲۰مثقال وزن دارد؟ آنگاه پرید و رفت.» «این حکایت مثال روشنی است در مورد طمع آدمی که چگونه طمع بسیار باعث می‌شود انسان از درک حقیقت ناتوان شود تا جایی که امر محال را ممکن می‌داند.»

سه نکته کلیدی، در مورد طمع بسیار قابل اهمیت است چرا که شاید ناخواسته درگیر باشیم و ندانیم: ۱) قیاس: مقایسه مذموم است اما طمعکار فرد قیاس کاری است. کسی که خود را در وجه‌های مختلف با دیگران مقایسه می‌کند و برای رسیدن به فردی که او را قیاس می‌کند دست به هر کاری می‌زند. «۲) یقین: امیرالمؤمنین(ع) می‌فرمایند: «عین تباهی یقین طمع است.» یقین همان چیزی است که با خود شیر و شکیبایی، اخلاص، آرزوهای کوتاه، زهد، توکل، خشنودی و رضای خدا و آسان شدن مصیبت را به دنبال دارد. هر کدام از این موضوعات در حیاتی خود قابل بحث است. اما کسی که یقین دارد با آرامش بهتری زندگی خواهد کرد. حلالا اینکه مهم را یگذارید کنار. این فرموده امیرالمؤمنین(ع) که «طمع، یقین را از بین می‌برد.» ۳) ارتباط: برخی مواقع مبنای ارتباط با برخی افراد صرفاً طمع است. در کنار کسی به طمعی ایستادیم. ارتباطی که به پایدار است و نه سالم و صرفاً تا زمانی ادامه دارد که طرف مقابل پولی داشته باشد. (تا پول داری رفیقتم قربان بند کیفتم). در رابطه ناپایدار، روابط ناسالم وجود دارد چراکه مجبور هستید برای حفظ طرف مقابل تملق‌گویی کنید. استیازاتی دهید که در شرایط معمول برای یک فرد معمول آن را قائل نمی‌شدید. پیامبر خدا(ص) می‌فرمایند: «خداوند، کسی را که ثروتمند را به خاطر توشتی احترام نهد از رحمتش دور می‌کند.»

حریص نباش!

امام صادق(ع) می‌فرمایند: حریص از دو خصلت محروم نشده و در نتیجه دو خصلت را با خود دارد: از قناعت محروم است و در نتیجه آسایش را از دست داده است؛ از راضی بودن محروم است و در نتیجه یقین را از دست داده است. (خصال ص۶۹ - وسایل الشیعه ج۱۶، ص۲۰، ح ۲۰۸۵۶)

امام علی(ع) رینه حرص را چنین بیان فرموده‌اند: «بنای آزمندی و بخل بر شک و کم‌اعتقادی به خدا استوار است.» (میزان الحکمه، ج۳، ص۲۶۴)

امیرالمؤمنین همچنین جایی دیگر فرموده‌اند: از حرص با قناعت انتقام بگیر؛ چنان که با قصاص از دشمن انتقام می‌گیری. (کافی، ج۲، ص۱۳۸، ح۳)

دلالی همه‌گیر
آفتی که سلامت زندگی ایرانی‌ها را تهدید می‌کند

ناشتا می‌پرسیم: سکه و دلار امروز چند است؟!

حسین گل‌محمدی

**این را می‌دانیم که شرایط کلی اقتصادی حاکم بر جامعه، سوءمدیریت‌ها و برخی سیاست‌های اجرایی غلط دولتی و حاکمیتی موجب گسترش فعالیت‌های غیرمولد و همه‌گیری دلالی و سوداگری شده است. این را هم می‌دانیم که اکثریت مردم نگران پی‌ارزش‌شدن همان اندک سرمایه نقدی و پس‌انداز شخصی خود هستند، پس ممکن است دست به کارهایی بزنند که هیچ نسبتی با سبک سالم زندگی ایرانی و اسلامی ندارد، اما با وجود این دانسته‌ها باز هم نوامیس از آفت‌های خرید به انگیزه احتکار و گرانفروشی، ربا یا نزول خواری، واسطه‌گری و سوءقیمت چشم بپوشیم چه بی‌توجه‌ایم؟ این آفت‌ها نه تنها ریشه‌های اقتصاد سالم، بلکه ریشه‌های اجتماع سالم را می‌خشکاند و آینده‌ای سیاه را برای هر جامعه‌ای رقم می‌زند. پرسش این است آیا مردم کشورهای دیگر هم به محض بیدارشدن از خواب قبل از شست‌وشوی صورت و ناشتا اینذا نرخ قیمت سکه و دلار را چک می‌کنند؟ آیا آنها نیز از صبح تا شب سرشان در گوشی است که ببینند قیمت چه چیزی بالا و چه چیزی پایین رفته است؟ چرا کارشناسان کاهش یابد به همین دلیل دلار یا وجیبی که در اختیار دارند ابتدا با احتیاط، ولی با شدت تورم در یک سرعت قابل ملاحظه‌ای، تمام شاید برای شما هم اتفاق افتاده باشد که وقتی می‌خواهید اقدام به خرید کنید، یک ایمنه‌فکری (فارغ از درست و غلط) در ذهن‌تان شکل می‌گیرد که مثلاً اگر قیمت مناسبی دارد چند تای دیگر هم بخرید. البته این در مورد کالاهای خرد صدق می‌کند، مثل خرید برخی البسه‌ها این موضوع در مورد خانه‌ها صادق است که با رها پیش آمده‌اند در سفری که مثلاً منطقه‌ای مناسب خرید بوده است رفتند و چمدان چمدان خانه خودشون و بچه‌هایاس خریدند. در حالی که شاید اصلاً به نسبت قد و وزن خود یا فرزندتان لباس‌ها در مقطع زمانی اندازه نباشد. نهایت آنهایی مشابه و لباس‌هایی که روی دست‌شان می‌ماند! حالا این نگرانی و اضطراب در موقعیت وسیع‌تر هم قرار می‌گیرد. ما براساس دغدغه‌ای که برای آینده داریم این کار را انجام می‌دهیم. هر چند کسی مخالف فکر اقتصادی برای معیشت بهتر نیست. قطعاً همه می‌پذیریم که نوسانات اقتصادی باعث می‌شود هر کدام از ما بیشتر از هر زمانی نگرانی باشیم. بگوییم ترس از آینده داشته باشیم اما اینجا حرف از رفتار افراطی در خرید است. دکتر احمدرضا گرانپور، پژوهشگر اجتماعی و جامعه‌شناس در گفتوگو با «جوان» با رویکرد به این موضوع در مورد دلیل تمایل مردم به خرید بیشتر می‌افزاید: بین دو مورد، تفاوت باید قائل شد. یکی بحث خرید و انبار کردن به امید گران شدن است که این دسته افرادی هستند که در شرایط اقتصادی نرمال هم احتکار می‌کنند و سایر افراد را هم محروم می‌کنند تا سودهی برای خود داشته باشند. اما گاهی مواقع سرمایه اندک است و به دلیل نوسان اقتصاد کالایی می‌خرند تا ارزش پول خود را حفظ کنند. به اعتقاد وی در اولی قانون، مأمور برخورد قضایی است، اما در مورد دوم مدیریت باید صورت گیرد.

گرانپور در مورد دوم مقصر افزایش قیمت کالا است و باید به گونه‌ای مدیریت شود که مردم برای حفظ ارزش پول خود تن به خرید ارز و سکه ندهند.

این جامعه‌شناس توضیح می‌دهد: ما متأسفانه تنوع فرصت سرمایه‌گذاری نداریم و یکی از دلایل گرایش مردم به خرید و پس‌انداز بر همین اساس صورت می‌گیرد. پایداری اقتداری برای حفظ ارزش پول و کاهش تمایل مردم به پس‌انداز و تبدیل پول به مردم به نمی‌گردد، بلکه مشکل حاکمیتی است.

وی در پاسخ به این سؤال که آیا موافعی که سر راه کسب و کار است زمینه دلالی مردم را فراهم می‌کند یا خیر می‌گوید: هر جادوئل بزرگ که روزی دیسرو را امروزت را رسانده، روزی فردایت را هم می‌رساند. فقط کافی است به او اعتماد کنی.

اقتصاد پایدار مردم را به سمتی سوق می‌دهد که نگران فردا نباشند و درصدد ذخیره برنیایند. اخلاق و نظام اجتماعی نیز حکم می‌کند گفت‌وگویی صرفاً با مردم شکل بگیرد تا سبک زندگی‌ای نداشته باشند

گرانپور با تأیید و پذیرش بحث اول در مورد افرادی که در شرایط نرمال هم دست به احتکار می‌زنند بیان می‌کند: مهار سودجویی ممکن است دولت باید با مدیریت درست سودجویی را مهار و مدیریت را روشن کند که لزوماً زیاده‌خرابن و احتکار با سود بیشتر همراه نخواهد بود.

گرانپور بیان می‌کند: اساس اساساً موجودی نقیه طلب است و دوست دارد هر لحظه سود حداکثری کند اما برای مدیریت سودجویی و جلوگیری از آن را رو روش وجود دارد از جمله اینکه توسعه اقتصادی محقق شود تا اگر کسی تمایل به خرید داشت نیاز فرد نباشد، همچنین باید در اقتصاد پایدار قرار داشت و مردم اطمینان داشته باشند که فردا همان قدرت خرید امروز را دارند.

به اعتقاد وی درصد کمی در پی سودجویی هستند و بخش عمده دیگری بر اساس نگرانی از قدرت خرید در روزهای آینده دلالانه رفتار می‌کنند.

گرانپور یادآور می‌شود: اقتصاد پایدار مردم را به سمتی سوق می‌دهد که نگران فردا نباشند و درصدد ذخیره برنیایند. اخلاق و نظام اجتماعی نیز حکم می‌کند گفت‌وگویی با مردم شکل بگیرد تا سبک زندگی‌ای نداشته باشند.

این جامعه‌شناس خاطرنشان می‌کند: قبل دارم بخشی از سبک زندگی مردم به سمتی رفته که خرید بیشتر را دوست دارند، اما بخشی از این موضوع مشکلات اقتصادی و بخش دیگری تحت تأثیر فضای مجازی است. البته که چنین روندی در اقتصاد خرد خوب است و باعث می‌شود اقتصاد خرد به گردش در آید، اما بخشی از جامعه نیز به این فکر می‌کنند با مبالغ خود قادر به خریدهای کلان نیستند در نتیجه وضعیت زندگی آنها به خریدهای بیشتر به صورت خرد اختصاص پیدا کرده است.

تربیت نسل سالم و پاک متکی به روزی حلال است

دکتر پرویز به آسیب‌های واسطه‌گری سوداگرانه و دریافت حق کمیسیون نامتعارف دلالی که نماد بارزی از ترویج رباخواری است اشاره می‌کند و می‌گوید: «با توجه به اینکه دین مبین اسلام رباخواری و نزول‌خواری را همانند ویروس سرطان در جامعه قلمداد کرده است، فشارهای اقتصادی و فاصله داشتن از باورهای اصیل دینی باعث شده تا افراد توجیهی به ممنوعیت شرعی و منع رفتاری این موضوع نداشته باشند. رقابت‌های ناسالم بین افراد باعث شده تا رشوه‌خواری در ادارات و سازمان‌ها، خریدوفروش‌های غیرقانونی و دریافت‌های زیرمیزی‌های نارو! و ارد زندگی افراد شود. از نظر اساتید متأسفانه تورم و فشارهای اقتصادی باعث شده است بسیاری از حقوق‌بگیران یا افرادی که در آمد ثابتی ندارند به فکر ایجاد مجاری درآمد از کانال‌های دیگری باشند. از جمله خرید و فروش ارز، سکه و ارزهای اینترنتی که به طور فزاینده در جامعه گسترش یافته است. کارشناسان در واکاوی این مشکل علت‌های مختلفی را بیان کرده‌اند که از جمله آنها می‌توان به زیاده‌خواهی، چشم و هم‌چشمی، رقابت‌های نادرست و از طرف دیگر محدودیت در آمد، فشارهای اقتصادی از سطح پایین حقوق‌ها اشاره کرد. به گفته دکتر مجید ابهری، جامعه‌شناس وقتی در جامعه‌ای حدود ۷۰درصد افراد زیر خط فقر هستند، آن وقت خرید و فروش‌های غیرمفید در جامعه رونق می‌گیرد. از طرفی چشم و هم‌چشمی ناسالم نیز مشهود است. این فشارها می‌شود، چراکه در زندگی نیاز و میل‌های لوکس و گرانقیمت و سفرهای کذایی باعث شده است بسیاری از افراد از مجاری قانونی خارج شده و به عاقبت کار خود که به زندان و بی‌آبرویی منجر می‌شود، توجه نکنند. بسیاری از افرادی که رشوه دریافت کرده و لقمه حرام بر سفره خانواده می‌آورند زیاده‌طلبی و دوری از پرهیزکاری و قناعت، عامل تشویق آنها به دریافت رشوه و اقدامات غیرقانونی و افزایش فشارهای خانواده برای تهیه غیرضروری بعضی اقلام بوده است. بخیل‌ها و نابودبین‌های مدرن که هیچ ضرورتی در زندگی ندارد و میل‌های لوکس و گرانقیمت و سفرهای کذایی باعث شده است بسیاری از افراد از مجاری قانونی خارج شده و به عاقبت کار خود که به زندان و بی‌آبرویی منجر می‌شود، توجه نکنند. بسیاری از افرادی که رشوه دریافت کرده و لقمه حرام بر سفره خانواده می‌آورند زیاده‌طلبی و دوری از پرهیزکاری و قناعت، عامل تشویق آنها به دریافت رشوه و اقدامات خلاف شرع و قانون بوده است. بنابراین رسانه‌ها به جای تشویق به سبک زندگی اشرافی، رستوران‌های آنچنانی، پوشاک گرانقیمت، مردم را به تقوا و پرهیزگاری و قناعت تشویق نموده و اجازه ندهند بسیاری از افراد از خط قرمزهای دینی، قانونی و اجتماعی عبور کنند.»

سیاست‌های نظام آموزشی در راستای پرورش تقوی و پرهیزکاری دانش‌آموزان باشد

این جامعه‌شناس درباره وظیفه نظام آموزش و پرورش در برابر این موج اظهار می‌دارد: «همی دانیم در سیستم آموزشی کشور، فقط به آموزش توجه می‌شود و پرورش در اصلی‌ای کنار آموزش است. در کتب آموزشی کمتر تصاویری که برای مظالب درسی منعکس می‌شود، توزیع سادمزینی نیست. اینگونه تصاویر، نوعی محرک‌های رفتاری برای زیاده‌خواهی از دوران طفولیت است و از سویی دانش‌آموز با تر الگتفان‌هایی که در مدارس درباره مهیمانی‌ها می‌شنود به مسیرهایی کشیده می‌شوند که تقوی و پرهیزکاری هیچ گونه نسبتی با آن ندارد.»

در خصوص جایگزینی وجه نقد به یک کالا چه خطری وجود دارد؟

خانواده‌ها باید بدانند ذات اقتصاد نوسان دارد. در یک برهه صعودی ممکن است به سمت نزولی برود. آن وقت افرادی که تمام ثروت‌هایشان را به یک کالا تبدیل کرده‌اند ممکن است با یک رفتار سیاسی و تغییر رفتار تحریمی دچار ضرر شوند. این تغییر موجب آسیب‌های بسیار به خانواده می‌شود

خانواده‌ها باید بدانند ذات اقتصاد نوسان دارد. در یک برهه صعودی ممکن است به سمت نزولی برود. آن وقت افرادی که تمام ثروت‌هایشان را به یک کالا تبدیل کرده‌اند ممکن است با یک رفتار سیاسی و تغییر رفتار تحریمی دچار ضرر شوند. این تغییر موجب آسیب‌های بسیار به خانواده می‌شود

مجید ابهری، جامعه‌شناس:

سفره‌ای که با درآمد سوداگری و رباخواری چیده شود نسل‌ها را آلوده می‌کند

گسترش فرهنگ سوداگری و رشوه‌خواری در جامعه، بین ما و زندگی اشرافی‌گرانه و تقوانشانه فاصله‌می‌اندازد. خودرن غذاهایی که ریشه‌تهیه آنها نادرست و ناموجاب است، از نظر تزئینک بر رشد فکری و فرهنگی بر مغز و اعصاب اثر می‌گذارد. به همین دلیل والدین و بزرگ‌ترها باید دقت و توجه داشته باشند که چه چیزی را چگونه بر سر سفره بیاورند، چراکه رفتارهای ما، آموزه‌های فرزندان ماست و روزی آنها را چای پای ما خواهند گذاشت

ارشدیر گراوند، پژوهشگر اجتماعی و جامعه‌شناس:

مردم بدانند زیاد خریدن و احتکار لزوماً به معنای سود بیشتر نیست

حریص و طمعکار نباشیم و کمی هم زندگی کنیم

وارث و حوادث در انتظار اموال توست!

حرص یعنی زیاده خواستن و طمع یعنی به مال دیگران چشم داشتن. جمع این دو انسانی می‌سازد که سیری ناپذیر است. حرص و طمع از ویژگی‌های رفتاری افرادی است که به خواسته‌های خود قانع نیستند و برای مال بیشتر حتی به دیگران آسیب نیز وارد می‌کنند. افرادی که برای دریافت خواسته‌های بیشتر رفتارهایی مانند تقلب و آسیب‌زدن به دیگران انجام می‌دهند، افراد حریص شناخته می‌شوند. اینکه خاصیت انسان‌ها تلاش برای بیشرفت است کاملاً صحیح است؛ اما به چه قیمتی؟ اگر کاش به جای حرص و طمع، انرژی خود را برای زندگی کردن بگذاریم.

طمعکار نباش

حضرت علی(ع) می‌فرماید: «آنکه طمع را شعار خود گرداند خود را خرد نمایاند.» «قرآن کریم در آیات فراوانی به مذمت دنیا پرستی و توجه به هواهای نفسانی و زیاده‌خواهی و طمع پرداخته است. در برخی آیات لفظ طمع مستقیماً آورده شده است و در برخی دیگر از آیات، مضمون آیه در مورد طمع است. ثُمَّ یَطمَعُ أَنْ أَزیدَ «سوره مدثر» خداوند در آیات قبل از این آیه به مورد سیری ناپذیری طمع‌ها می‌فرماید وسایل زندگی را از هر نظر برای او فراهم ساختیم ولی باز هم طمع داشت و بیشتر می‌خواست. قرآن در فلسفه‌کار، هر چه به او نعمت بدهند سیر نمی‌شود و باز هم بیشتر می‌خواهد و خداوند در مقابل چنین خواستی او را دشمن خود معرفی می‌کند و وعده سختی به او می‌دهد.

شعبی نقل می‌کند: «مردی گنجشکی شکار کرد. گنجشک گفت: می‌خواهی با من چه کنی؟ گفت: سرت را می‌برم و تو را می‌خورم. گنجشک گفت: به خدا من مرغی گوشت‌خوار تو را درمان نمی‌کنم و گرسنگی را برطرف نمی‌سازم ولی به خدا قسم به تو نمی‌آموزم که از خود دم بهتر است. یکی را گرفتی و دو چیز به تو نمی‌آموزم؛ خصلت دوم را زمانی که روی درخت پریدم و خصلت سوم را زمانی که روی کوه پریدم. مرد گفت: خصلت اول را بگو. گنجشک گفت: بر آنچه از دستت رفت افسوس مخور، او را رها ساخت و چون روی درخت پرید گفت: خصلت دوم را بگو گفت: امر طرفی را تصدیق مکن. آنگاه پرید و روی کوه رفت و گفت: ای بدبخت اگر سرم را می‌بردی از چینه‌دانم دو مروارید بیرون می‌آوردی که هر کدام ۲۰مثقال وزن داشت. گوید: مرد لبانش را گزید و تأسف خورد و گفت: خصلت سوم را بگو. گنجشک گفت: دو خصلت اول را از یاد بردی چگونه سومی را به تو خبر دهم. مگر نگفتم: بر آنچه از دست دادی افسوس مخور و آنچه محال است تصدیق مکن. آگاه باش تمام گوشت و خون و پروبال من ۲۰مثقال نیست. بنابر این چگونه در چینه‌دانم دو مروارید است که هر کدام ۲۰مثقال وزن دارد؟ آنگاه پرید و رفت.» «این حکایت مثال روشنی است در مورد طمع آدمی که چگونه طمع بسیار باعث می‌شود انسان از درک حقیقت ناتوان شود تا جایی که امر محال را ممکن می‌داند.»

سه نکته کلیدی، در مورد طمع بسیار قابل اهمیت است چرا که شاید ناخواسته درگیر باشیم و ندانیم: ۱) قیاس: مقایسه مذموم است اما طمعکار فرد قیاس کاری است. کسی که خود را در وجه‌های مختلف با دیگران مقایسه می‌کند و برای رسیدن به فردی که او را قیاس می‌کند دست به هر کاری می‌زند. «۲) یقین: امیرالمؤمنین(ع) می‌فرمایند: «عین تباهی یقین طمع است.» یقین همان چیزی است که با خود شیر و شکیبایی، اخلاص، آرزوهای کوتاه، زهد، توکل، خشنودی و رضای خدا و آسان شدن مصیبت را به دنبال دارد. هر کدام از این موضوعات در حیاتی خود قابل بحث است. اما کسی که یقین دارد با آرامش بهتری زندگی خواهد کرد. حلالا اینکه مهم را یگذارید کنار. این فرموده امیرالمؤمنین(ع) که «طمع، یقین را از بین می‌برد.» ۳) ارتباط: برخی مواقع مبنای ارتباط با برخی افراد صرفاً طمع است. در کنار کسی به طمعی ایستادیم. ارتباطی که به پایدار است و نه سالم و صرفاً تا زمانی ادامه دارد که طرف مقابل پولی داشته باشد. (تا پول داری رفیقتم قربان بند کیفتم). در رابطه ناپایدار، روابط ناسالم وجود دارد چراکه مجبور هستید برای حفظ طرف مقابل تملق‌گویی کنید. استیازاتی دهید که در شرایط معمول برای یک فرد معمول آن را قائل نمی‌شدید. پیامبر خدا(ص) می‌فرمایند: «خداوند، کسی را که ثروتمند را به خاطر توشتی احترام نهد از رحمتش دور می‌کند.»

حریص نباش!

امام صادق(ع) می‌فرمایند: حریص از دو خصلت محروم نشده و در نتیجه دو خصلت را با خود دارد: از قناعت محروم است و در نتیجه آسایش را از دست داده است؛ از راضی بودن محروم است و در نتیجه یقین را از دست داده است. (خصال ص۶۹ - وسایل الشیعه ج۱۶، ص۲۰، ح ۲۰۸۵۶)

امام علی(ع) رینه حرص را چنین بیان فرموده‌اند: «بنای آزمندی و بخل بر شک و کم‌اعتقادی به خدا استوار است.» (میزان الحکمه، ج۳، ص۲۶۴)

امیرالمؤمنین همچنین جایی دیگر فرموده‌اند: از حرص با قناعت انتقام بگیر؛ چنان که با قصاص از دشمن انتقام می‌گیری. (کافی، ج۲، ص۱۳۸، ح۳)